

Olympiáda ľudských práv

25. ročník, školský rok 2022/2023

Krajské kolo 9.2.2023

Kategória: Stredné školy

1. časť TEST – úlohy

Test obsahuje 30 úloh rôznej náročnosti. Na ich vypracovanie máte 45 minút.

Každá úloha má 1 správne riešenie a hodnotu 1 alebo 2 alebo 3 body.

Za správne riešenie testu môžete získať max. 60 bodov.

Pozorne si prečítajte text úlohy a správne riešenie vpíšte do odpoveďového hárku.

Ak chcete riešenie opraviť, predošlú voľbu zreteľne prečiarknite (X) a vpíšte iné riešenie.

Skratky použité v teste:

EÚ: Európska únia; LGBTQI: lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové, queer a intersexuálne osoby; OSN: Organizácia Spojených národov; SR: Slovenská republika;

Úloha 1

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenska 2021 okrem toho, že sa uskutočnilo výlučne elektronicky, jednotlivým ľuďom umožnilo, historicky prvýkrát, hlásiť sa k

- a) dvom rodom.
- b) dvom národnostným stranám.
- c) dvom národnostiam.

Úloha 2

Každý rok 1. septembra je u nás Dňom Ústavy SR. Dňa 1.9.2022 uplynulo od jej prijatia

- a) 31 rokov.
- b) 30 rokov.
- c) 28 rokov.

Úloha 3

Kancelária prezidentky SR vníma klimatickú krízu ako jednu z veľkých výziev súčasnosti. Zaviazala sa, že sa stane do roku 2030

- a) uhlíkovo pozitívnu verejnou inštitúciou na Slovensku.
- b) uhlíkovo negatívnu verejnou inštitúciou na Slovensku.
- c) uhlíkovo neutrálnu verejnou inštitúciou na Slovensku.

Úloha 4

Roma Spirit je projekt, ktorý:

- a) sa zameriava na vyzdvihnutie kultúrnych talentov v radoch rómskej komunity.
- b) sa snaží hľadať prepojenia medzi náboženstvom a etnicitou na príklade výskumu rómskej komunity a tradícií.
- c) oceňuje ľudí a organizácie, ktorí a ktoré prispievajú k zlepšeniu postavenia rómskej komunity na Slovensku.

Úloha 5

Bojujúca Ukrajina si v roku 2022 pripomenula aj závažné udalosti rokov 1932 – 1933. Išlo o

- a) hladomor (tzv. Holodomor).
- b) zemetrasenie.
- c) chrípkovú pandémiu.

Úloha 6

Počas roka 2022 spustila Európska komisia kampaň, v ktorej vyzvala Európanky a Európanov k budovaniu lepšej budúcnosti s čistou a v Európe vyrábanou energiou. Kampaň má názov

- a) You are EU.
- b) European Citizens' Initiative.
- c) Conference on the Future of Europe.

Úloha 7

Aký názov majú konvencie a dodatkové protokoly, ktoré upravujú podmienky a pravidlá medzinárodného práva na ochranu obetí vojny?

- a) Ženevské konvencie.
- b) Svetové bezpečnostné konvencie.
- c) Humanitárne konvencie.

Úloha 8

Pod skratkou IDAHOBIT ide o

- a) Fiktívnu mierumilovnú rasu vymyslenú spisovateľom J. R. R. Tolkienom.
- b) Medzinárodnú asociáciu pre rozvoj, zameranú na pomoc najchudobnejším krajinám sveta.
- c) Medzinárodný deň boja proti homo, bi, trans a intersexfóbii.

Úloha 9

Nebinárnosť je

- a) vlastnosť umelej inteligencie, ktorá prekoná ľudský rozum.
- b) forma rodovej identity.
- c) nevyužitie volebného práva.

Úloha 10

Exekúcia znamená

- a) nútený výkon rozhodnutia.
- b) vyhostenie z krajiny.
- c) zbavenie občianstva.

Úloha 11

Kampaň *Nemlčať je zlato*

- a) spustil v roku 2022 Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti.
- b) spustil v roku 2022 Slovenský syndikát novinárov.
- c) spustila v roku 2022 Amnesty International Slovensko.

Úloha 12

Generálny prokurátor SR má podľa § 363 Trestného poriadku oprávnenie zrušiť právoplatné rozhodnutie v prípravnom konaní, ktoré bolo vydané

- a) prokurátorom alebo policajtom, ak bol porušený zákon.
- b) sudcom alebo prokurátorom, ak bol porušený zákon.
- c) policajtom alebo sudcom, ak bol porušený zákon.

Úloha 13

Čo znamená Európsky deň rovnakého odmeňovania, ktorý pripadol v roku 2022 na 15. novembra?

- a) Od tohto dňa nadobúda účinnosť každoročná schéma finančného dorovnania platov žien vo vybraných profesiách, hradená z fondov EÚ.
- b) Ide o symbolický dátum pripomínajúci nerovnosť v odmeňovaní medzi mužmi a ženami.
- c) Ide o pamätný deň vyhlasovaný každoročne Európskym parlamentom na pripomenutie dosiahnutej rovnosti v odmeňovaní medzi mužmi a ženami v určitých profesiách.

Úloha 14

Čoho sa týka Všeobecné nariadenie Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie, ktoré poznáme pod skratkou GDPR?

- a) Ochrany pred diskrimináciou.
- b) Ochrany pred násilím.
- c) Ochrany osobných údajov.

Úloha 15

Občianska iniciatíva *Ide nám o život* z roku 2022 formuluje návrh opatrení, ktorých cieľom je:

- a) zlepšenie ochrany životného prostredia, najmä odstránenie starých environmentálnych záťaží.

- b) zlepšenie postavenia LGBTQI komunity v Slovenskej republike.
- c) zlepšenie ochrany peši sa pohybujúcich ľudí a zvýšenie trestov za požitie alkoholu za volantom.

Úloha 16

Európsky parlament, Európska komisia a Rada EÚ slávnostne vyhlásili Chartu základných práv EÚ

- a) v januári 1993.
- b) v decembri 2000.
- c) v decembri 2009.

Úloha 17

Charta základných práv EÚ sa stala právne záväznou po nadobudnutí platnosti

- a) Amsterdamskej zmluvy (1999).
- b) Zmluvy z Nice (2003).
- c) Lisabonskej zmluvy (2009).

Úloha 18

Ako sa volá a kde sídli nezávislý orgán EÚ zodpovedný za trestné vyšetovanie, trestné stíhanie a za podávanie obžaloby na páchatel'ov trestných činov proti finančným záujmom EÚ vrátane podvodov, korupcie, prania špinavých peňazí a cezhraničných podvodov v oblasti DPH?

- a) Európska prokuratúra so sídlom v Luxemburgu.
- b) Európsky najvyšší kontrolný úrad so sídlom v Bratislave.
- c) Európska špeciálna prokuratúra so sídlom v Haagu.

Úloha 19

Rakúske úrady od roku 2022 doplácajú rodičom zo Slovenska (a iných krajín), pracujúcim v Rakúsku, prídavky na deti, ktoré im od roku 2019 krátili. Dopĺacanie sa realizuje vzhľadom na rozhodnutie:

- a) Európskej komisie.
- b) Európskeho ombudsmana.
- c) Súdneho dvora Európskej únie.

Úloha 20

Nobelovu cenu za mier 2022 udelili subjektom, ktoré ochraňujú ľudské práva v troch krajinách:

- a) Bielorusku, Rusku, na Ukrajine.
- b) Afganistane, Iráne, Saudskej Arábii.

c) Kurdistane, Južnom Sudáne, Turecku.

Úloha 21

Dňa 2.12.2022 trojica inštitúcií EÚ (Komisia, Parlament, Rada) zorganizovala podujatie s cieľom poskytnúť spätnú väzbu na návrhy schválené v apríli 2022 plénom:

- a) Európskeho výboru regiónov.
- b) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy.
- c) Konferencie o budúcnosti Európy.

Úloha 22

Valné zhromaždenie OSN prijalo 28.7.2022 vyhlásenie, podľa ktorého má každý človek na planéte právo

- a) na ochranu psychického zdravia.
- b) na zdravé životné prostredie.
- c) na informácie o fungovaní novej umelej inteligencie.

Úloha 23

V Slovenskej republike boli zákonom v roku 2015 zriadené dve inštitúcie na ochranu rôznych špecifických práv. Ide o

- a) Verejného ochrancu práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.
- b) Komiséra pre deti a Komiséra pre osoby so zdravotným postihnutím.
- c) Centrum právnej pomoci a Radu vlády SR pre ľudské práva.

Úloha 24

Väzba je forma obmedzenia osobnej slobody počas vyšetrovania trestného činu a:

- a) plní účel potrestania osoby, ktorá je obvinená zo spáchania trestného činu.
- b) neplní účel potrestania osoby, ktorá je obvinená zo spáchania trestného činu.
- c) plní účel potrestania osoby, ktorá bola súdom odsúdená za spáchanie trestného činu.

Úloha 25

V Slovenskej republike sú oficiálne uznané tieto jazyky národnostných menšín:

- a) bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.
- b) český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, ruský jazyk a ukrajinský jazyk.
- c) český jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.

Úloha 26

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky je

- a) vrcholný orgán vo veciach správneho súdnictva; garant zákonného priebehu volieb; rozhodovací orgán vo veci disciplinárnej zodpovednosti sudcov a sudkýň, prokurátorov, prokurátoriek a iných zákonom určených osôb.
- b) vrcholný orgán všeobecného súdnictva, zabezpečujúci rozhodovaním o opravných prostriedkoch jednotu vo výklade práva na súdoch nižších stupňov, t. j. na okresných súdoch, na krajských súdoch a na špecializovanom trestnom súde.
- c) nezávislý orgán, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom.

Úloha 27

Na poste verejného ochrancu práv v SR sa od roku 2002 do marca 2022 vystriedali

- a) Pavel Kandráč, Jana Dubovcová, Mária Patakyová.
- b) Peter Kresák, Jana Dubovcová, Mária Patakyová.
- c) Pavel Kandráč, Marica Pirošíková, Mária Patakyová.

Úloha 28

Ktorý dokument má 7 hláv s názvami: dôstojnosť, slobody, rovnosť, solidarita, občianstvo, spravodlivosť a všeobecné ustanovenia?

- a) Zmluva o EÚ.
- b) Charta základných práv EÚ.
- c) Európsky dohovor o ľudských právach.

Úloha 29

Úlohou Súdneho dvora Európskej únie je aj

- a) preskúmať zákonnosť aktov inštitúcií EÚ.
- b) rozhodovať o sťažnostiach jednotlivých ľudí alebo štátov na údajné porušenia občianskych a politických práv ustanovených v Európskom dohovore o ľudských právach.
- c) rozhodovať spory medzi štátmi a podávať poradné posudky na žiadosť orgánov EÚ a odborných medzinárodných organizácií v rôznych právnych otázkach, súvisiacich s ich činnosťou.

Úloha 30

Ktorý z nasledovných výrokov je nesprávny? OLAF je

- a) oprávnený vyšetrovať zneužitie finančných prostriedkov EÚ v členskom štáte, vrátane podvodu, korupcie alebo iného protiprávneho konania poškodzujúceho finančné záujmy EÚ, ak na to získal súhlas prokuratúry príslušného štátu.
- b) skratka (francúzskeho prekladu) názvu Európskeho úradu pre boj proti podvodom.
- c) oprávnený vyšetrovať zneužitie finančných prostriedkov EÚ v členskom štáte v prípade, že existuje dostatočné podozrenie, ktoré môže vychádzať aj z informácií poskytnutých akoukoľvek treťou stranou alebo z anonymných informácií, že bol spáchaný podvod, korupcia alebo iné protiprávne činy poškodzujúce finančné záujmy EÚ.

Zdroje:

Ústava Slovenskej republiky; Zbierka zákonov SR; Medzinárodné a vnútroštátne ľudskoprávne organizácie a dokumenty; Webové sídla medzinárodných a vnútroštátnych ľudskoprávných organizácií; Mienkotvorná tlač; Verejnoprávne médiá; Internet.

Autorský tím: JUDr. Michal Davala, Ph.D., LL.M.; PhDr. Dagmar Horná, PhD.;
Max Steuer, M.A., LL.M., PhD.

Recenzentka: prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Vydavateľ: NIVaM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2023